

Zoektocht naar werken
meesterschilder Jacob de Wit

Beroemd maar vergeten

De vergeten Amsterdammer Jacob de Wit behoort in de 18e eeuw tot de best betaalde plafond- en historieschilders in de Republiek. Tijdens zijn leven wordt De Wits werk al gekopieerd. Zijn naam groeit zelfs uit tot merknaam waardoor schilderijen in grijs (grisaille) als 'Witjes' bekend staan.

TEKST: HENK ATZE DIJKSTRA

LINKERFOTO: SCHILDERIJ ZAALSTUK MELAEGER EN ATLANTA, WITTE EETZAAL PALEIS HUIS TEN BOSCH, JACOB DE WIT 1749 (FOTO RIJKSVASTGOEDBEDRIJF).

FOTO BOVEN: ZELFPORTRET JACOB DE WIT CIRCA 1740, COLLECTIE MUSEUM ONS LIEVE HEER OP SOLDER AMSTERDAM (FOTO STICHTING JACOB DE WIT).

Tijdens zijn leven wordt De Wits werk al gekopieerd

SCHILDERIJ ZAALSTUK AFSCHIED VAN ADONIS, WITTE EETZAAL PALEIS HUIS TEN BOSCH, JACOB DE WIT 1749 (FOTO RIJKSVASTGOEDBEDRIJF).

FOTO BOVEN: HERPLAATST PLAFOND AURORA, JACOB DE WIT 1744, SINDS 1970 IN MUSEUM WILLET-HOLTHUYSEN AMSTERDAM (FOTO AMSTERDAM MUSEUM).

FOTO ONDER: ONTWERPSCHETS MET AANTEKENINGEN, JACOB DE WIT 1719, MUSEUM STÄDEL FRANKFURT (FOTO STICHTING JACOB DE WIT).

FOTO RECHTS: ONTDEKT WITJE 'ALLEGORIE OP DE SCHEEPVAART', JACOB DE WIT 1739, PARTICULIERE COLLECTIE (FOTO STICHTING JACOB DE WIT).

schilderij 'Mozes en de zeventig oudsten' (5 x 12 meter) en dertien Witjes in het stadhuis van Amsterdam wordt hij met 8.500 gulden vorstelijk betaald. Dat is in die tijd zesmaal het jaarinkomen van een gewone kunstschilder.

Door zijn talent maakt hij veel schilderijen. Naast productief is De Wit ook zeer zakelijk. Zo wordt hij de best betaalde schilder van zijn tijd. In 1741 koopt hij een dubbel huis aan de Keizersgracht 385 in Amsterdam en betaalt daarvoor 41.000 gulden in contanten.

Ruim 6.000 geschatte werken

De Stichting Jacob de Wit 2020 is in 2016 begonnen met een zoektocht naar het grote oeuvre van de kunstenaar: naar schatting ruim 6.000 werken die wereldwijd verspreid zijn geraakt. De veilingcatalogus van zijn omvangrijke kunstcol-

Hierdoor verwierf De Wit ook opdrachten voor één schilderij of kleinere schilderijen voor minder rijke particulieren. Als vroom katholiek hanteert de kunstenaar wel symbolische prijzen voor de huiskerken en armen- en weeshuizen waarvoor hij verschillende religieuze schilderijen en altaarstukken maakt. Voor het enorme

Maar Jacob de Wit maakte meer dan deze be-
drieglijk echt lijkende marmerschilderingen die hem ver na zijn dood wereldfaam opleveren. Het oeuvre van de kunstenaar is groter; zijn vele schilderijen en tekeningen zijn bij verzamelaars zeer gewild.

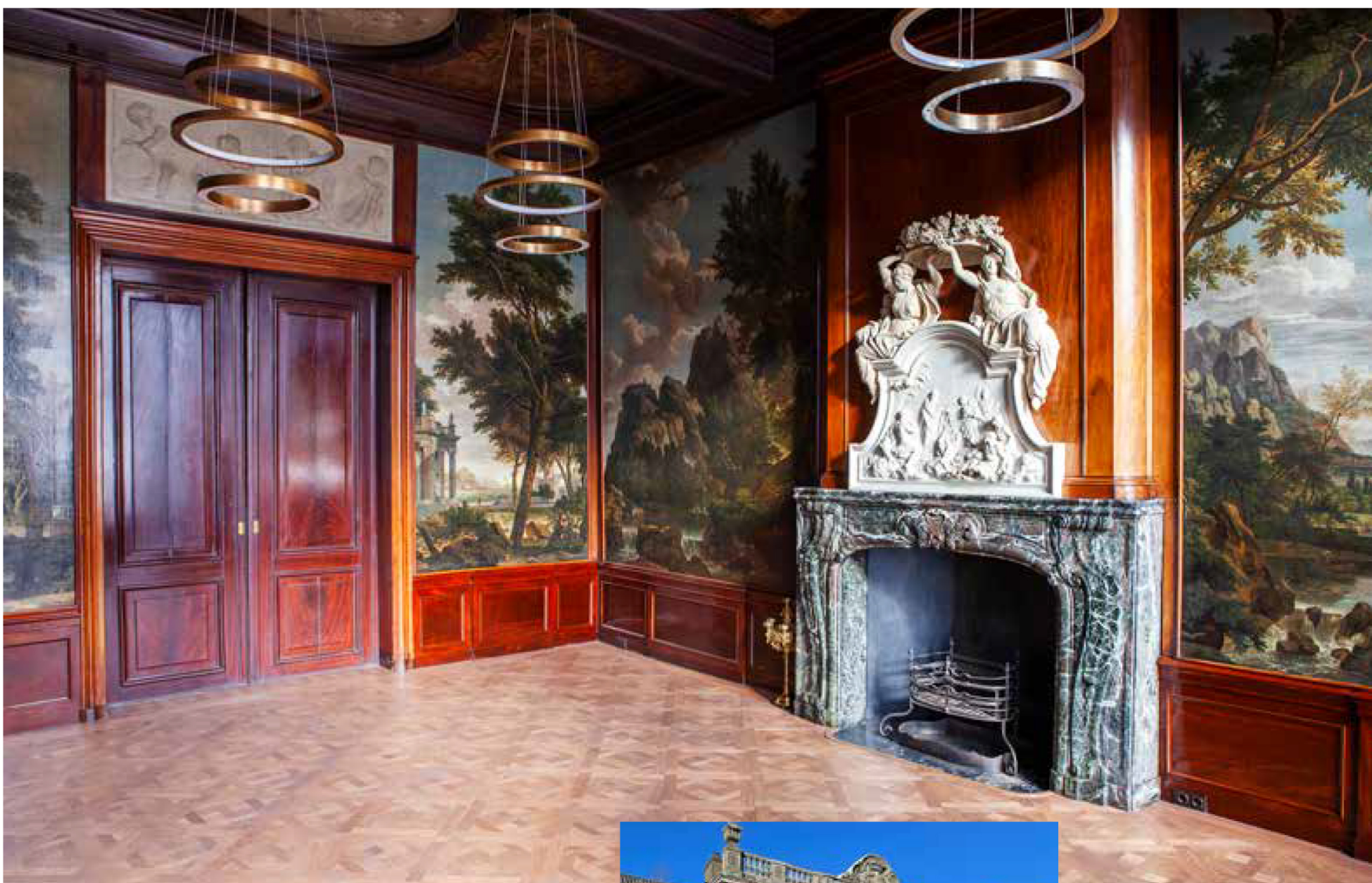
Met zaal-, deur-, schoorsteen- en plafondstukken (schilderijen) verfraait De Wit zalen van stadspaleizen en buitenplaatsen in lichte, modieuze rococo-stijl. Zijn uitzonderlijke schilderijstijl en de techniek-beheersing van de schilderijenensembles geven zalen een bijzonder ruimtelijk en klassiek effect. Dit werd als indrukwekkend en statusverhogend beschouwd.

Ook doordat Jacob de Wit (1695-1754) vermogende opdrachtgevers aanzienlijke prijzen in rekening bracht voor zijn bijzondere schilderijen, kreeg zijn werk status.

FOTO RECHTS: KONING WILLEM ALEXANDER IN DE MOZESZAAL, 2018 (FOTO ERWIN OLAF, RIJKSVORLICHTINGSDIENST).

Zijn naam groeit zelfs uit tot merknaam waardoor schilderijen in grijs als ‘Witjes’ bekend staan

lectie uit 1755 vormde een belangrijk startpunt. De Wit documenteerde veel van zijn ontwerpen, schetsen en olieverfmodellen met aantekeningen. Deze ontwerpen met aanwijzingen over opdrachtgevers zijn gekocht door verschillende kunstenaars en kunstverzamelaars die het op hun beurt weer verhandelden.

Tot nu toe heeft de stichting 150 opdrachtgevers achterhaald. In 69 vooraanstaande buitenlandse musea zijn werken aangetroffen. In Nederland zijn in 47 musea, particuliere collecties en monumenten werken van De Wit te vinden. Denk bijvoorbeeld aan Paleis Huis ten Bosch.

Wereldwijd verspreid

Doordat de rococostijl in de loop van de eeuwen populair bleef, raakten ook De Wits plafond- en wandschilderijen wereldwijd verspreid. In de 19e en 20e eeuw werden zelfs hele kamers uit grachtenhuizen gedemonteerd inclusief stucwerk, lambrisering en schilderijen en herplaatst als speciale rococozaal in bestaande of nieuwe villa's, buitenplaatsen en paleizen.

Ook worden schilderijen van De Wit gekocht en verzameld via de kunsthandel om ze een nieuwe plek te geven in speciale rococo-stijlkamers in Europese en Amerikaanse buitens.

Zo wacht nu nog een groot deel van de verspreide schilderijen in binnen- en buitenland op herontdekking. De stichting zoekt verder. www.stichting-jacobdewit.nl

Auteur Henk Atze Dijkstra is voorzitter van de Stichting Jacob de Wit 2020.

FOTO BOVEN: STADSPALEIS HUIS BARTOLOTTI AMSTERDAM MET WITJES EN PLAFONDS VAN JACOB DE WIT 1735, THUISHAVEN VERENIGING HENDRICK DE KEYSER (FOTO STICHTING JACOB DE WIT).

FOTO LINKS: STADSPALEIS HUIS SCHUYLENBURG DEN HAAG MET PLAFOND EN DEURSTUKKEN, JACOB DE WIT 1720 (FOTO STICHTING JACOB DE WIT).